

Informační kniha

VELKÁ BRITÁNIE

Srdečně Vás
vítáme v destinaci

VELKÁ BRITÁNIE

Přejeme Vám příjemné prožití dovolené!

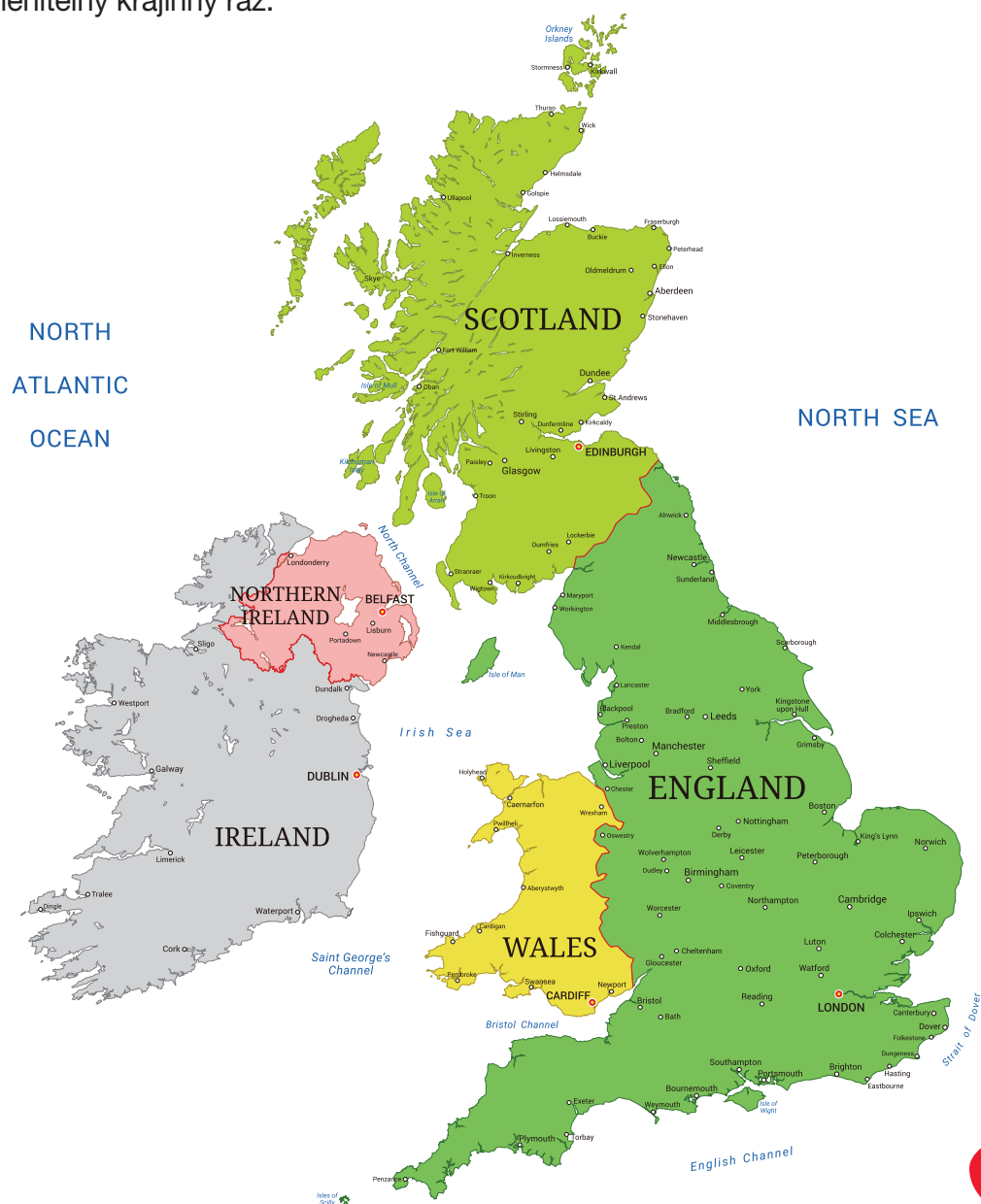
Obsah

Poznejte to nejlepší z Velké Británie	str. 4
Časový posun	str. 5
Státní zřízení	str. 5
Historie	str. 5
Klimatické podmínky	str. 7
Poloha a geografie	str. 8
Jazyky	str. 9
Flóra a fauna	str. 9
Pláže	str. 11
Doprava a cestování	str. 12
Peníze – měna	str. 14
Internet	str. 15
Pošta	str. 15
Telefonování	str. 15
Celní předpisy	str. 16
Kuchyně a restaurace	str. 16
Aktivity a zábava	str. 18
Zajímavá místa	str. 20
Slovníček	str. 26
Elektrický proud	str. 26
Voda	str. 27
Kontakty na úřady	str. 27
Zdravotní péče	str. 27
Spropitné	str. 28

Poznejte to nejlepší z Velké Británie

Spojené království Velké Británie a Severního Irska představuje destinaci, která bezprecedentním způsobem propojuje tisíciletou, hluboce zakořeněnou historii s dynamickou a neustále se vyvíjející modernitou. Návštěvníci mohou plynule přecházet z pulzujících, kosmopolitních ulic Londýna do tichého, akademického prostředí univerzitních měst jako Oxford a Cambridge, a následně se ponořit do dramatických, nespoutaných a drsných scénérií Skotské vysočiny. Destinace nabízí jedinečný vhled do kolébky průmyslové revoluce a do míst, kde se po staletí formovala moderní západní parlamentní demokracie. Každý ze čtyř historických národů tvořících Spojené království – tedy Anglie, Skotsko, Wales a Severní Irsko – disponuje vlastní nezaměnitelnou národní identitou, svébytným folklórem, jazykovými specifiky a odlišnou atmosférou. Turisté sem přijíždějí za účelem průzkumu památek spojených s britskou královskou rodinou, za nákupy v prestižních butikách, za hudebními a divadelními festivaly, ale také za odpočinkem v malebných venkovských oblastech s charakteristickými kamennými domky a starobylými hospůdkami. Britské ostrovy lemuje různé typy pobřeží, od oblázkových pláží až po zářivě bílé křídové útesy, což zemi dodává nezaměnitelný krajinný ráz.

Časový posun

Zeměpisná poloha Velké Británie předurčuje její zařazení do nultého časového pásma. Na celém území Spojeného království platí v zimních měsících greenwichský střední čas (Greenwich Mean Time – GMT, odpovídající UTC+0). S příchodem jarních měsíců dochází k pravidelnému přechodu na britský letní čas (British Summer Time – BST, odpovídající UTC+1). V kontextu střeoevropského času (SEČ), který je aplikován v České republice a na Slovensku, to v praxi znamená, že ve Velké Británii je vždy o jednu hodinu méně. K posunu času dochází ve stejném synchronizovaném termínu jako ve zbytku evropského kontinentu.

Státní zřízení

Spojené království operuje na bázi parlamentní demokracie a konstituční monarchie. Z politologického hlediska jde o systém s hluboce zakořeněnými tradicemi, kde je výkon moci pečlivě rozdělen. Hlavou státu je panovník; po úmrtí královny Alžběty II. v roce 2022 nastoupil na trůn její syn, král Karel III. (King Charles III). Role panovníka je v současném kontextu primárně reprezentativní a ceremoniální, ačkoliv formálně schvaluje zákony a jmenuje předsedu vlády.

Zákonodárná moc je soustředěna v rukou dvoukomorového parlamentu sídlícího v londýnském Westminsterském paláci. Parlament se skládá z volené Dolní sněmovny (House of Commons) a jmenované Sněmovny lordů (House of Lords). Výkonnou moc řídí vláda v čele s premiérem, který obvykle vzejde z vítězné politické strany v parlamentních volbách. Územní uspořádání navíc zahrnuje prvek takzvané devoluce, což znamená přenos určitých pravomocí z centrálního parlamentu na regionální asamblaje. Jednotlivé národy – Skotsko, Wales a Severní Irsko – mají svá vlastní zákonodárná shromáždění či parlamenty, jež rozhodují o lokálních otázkách, jako je zdravotnictví, školství či doprava, což reflektuje složitou politickou unii a snahu o zachování národních identit.

Historie

Historický vývoj Britských ostrovů představuje hluboce fascinující a spletitý sled invazí, kulturních asimilací a následné bezprecedentní globální expanze, která utvářela moderní podobu dnešního světa. Nejstarší významné stopy trvalého osídlení zanechaly neolitické a raně bronzové kultury, které na území vybudovaly rozsáhlé systémy monumentálních megalitických staveb. Z nich je celosvětově nejznámější prehistorický kamenný kruh Stonehenge ležící v hrabství Wiltshire, jehož stáří se odhaduje na úctyhodných pět tisíc let a jehož přesný náboženský, rituální či astronomický účel dodnes zaměstnává přední světové archeology.

Zásadní zlom v civilizačním vývoji ostrova nastal v roce 43 našeho letopočtu, kdy byla převážná většina dnešní Anglie a Walesu úspěšně dobyta vojsky Římské říše. Římané zde vládli téměř čtyři staletí a zanechali po sobě nejen hlubokou kulturní stopu, ale především rozsáhlou

infrastrukturu v podobě zpevněných silnic, akvaduktů, lázní (například ve městě Bath) a samotného založení města Londýna, jež tehdy neslo latinský název Londinium. Poté, co se římské legie stáhly, zaplavily ostrov v průběhu 5. a 6. století invazní vlny germánských kmenů Anglů, Sasů a Jutů, kteří postupně asimilovali či vytlačili původní keltské obyvatelstvo do okrajových oblastí (Wales, Cornwall, Skotsko). V následujících staletích musela anglosaská království opakovaně čelit drtivým nájezdům dánských a norských Vikingů.

Dost možná nejdůležitějším datem anglických dějin je rok 1066. V tomto roce překročil normanský vévoda Vilém Dobyvatel Lamanšský průliv a v krvavé bitvě u Hastingsu porazil vojska posledního anglosaského krále Harolda. Normanská nadvláda přinesla na ostrovy hluboké a nevratné změny ve společenské struktuře, správním systému, soudnictví i v jazyce, do kterého proniklo obrovské množství starofrancouzských výrazů. Z této doby pramení rovněž masivní výstavba kamenných pevností a hradů, z nichž nejvelkolepějším příkladem, který slouží svému účelu dodnes, je hrad Windsor.

V průběhu dalších staletí, jež byla poznamenána vládou mocných dynastií Plantagenetů, Tudorů a Stuartů, se postupně rodily a upevňovaly principy parlamentarismu a omezování absolutní moci panovníka. Významným milníkem se stal Zákon o unii z roku 1707, jenž definitivně státoprávně propojil Anglii a Skotsko v jeden mocný politický celek – Království Velké Británie. Následné 18. a 19. století bylo ve znamení bezkonkurenčního průmyslového, námořního a obchodního rozmachu. Velká Británie se stala ústředním dějištěm průmyslové revoluce a postupně vybudovala Britské impérium, jež ve svém největším rozmachu pokrývalo celou čtvrtinu zemského povrchu a pod jehož správu spadala čtvrtina tehdejší světové populace.

Dvacáté století přineslo v důsledku obou světových válek nevyhnutelný ekonomický úpadek a pozvolný rozpad koloniální říše, avšak Spojené království si i nadále udrželo pozici jedné z vůdčích globálních velmocí a kulturních hybatelů. Nejzásadnější politickou a ekonomickou událostí moderní éry bylo celonárodní referendum v roce 2016, ve kterém britští voliči těsnou většinou rozhodli o vystoupení země z Evropské unie. Tento proces, globálně známý pod termínem Brexit, vyvrcholil oficiálním uplynutím přechodného období na samém počátku roku 2021. Z politického a administrativního hlediska tento krok znamenal opuštění unijního jednotného trhu a celní unie, což vedlo k zavedení nových, podstatně přísnějších imigračních, celních a obchodních pravidel, která mají zcela bezprostřední a reálný dopad na současný mezinárodní cestovní ruch.

Počasí a podnebí

Velká Británie disponuje typicky oceánským podnebím, které je významně oteplováno vlivem Severoatlantského proudu (větve Golského proudu). Tento fenomén zaručuje, že britské zimy jsou podstatně mírnější než v jiných světových regionech na srovnatelné zeměpisné šířce. Meteorologická data potvrzují, že pro britské podnebí je charakteristická značná proměnlivost a absence extrémních výkyvů. Střídání slunečních paprsků, prudkého větru a dešťových přeháněk v rámci jednoho odpoledne je jevem zcela běžným a očekávaným.

Léto, trvající od června do srpna, přináší průměrné teploty v rozmezí 18 °C až 23 °C, přičemž během občasných tepelných vln mohou lokálně překročit i hranici 30 °C. Zimní období (prosinec až únor) je relativně vlhké a oblačné s průměrnými denními hodnotami mezi 2 °C a 8 °C, noční teploty jen zřídka padají hluboko pod bod mrazu. Sněhové srážky jsou nepravidelné a objevují se častěji v oblastech s vyšší nadmořskou výškou na severu Anglie nebo ve Skotské vysočině, zatímco na jihu se sníh dlouhodobě neudrží.

Poloha a geografie

Ostrov Velká Británie se nachází v severozápadní Evropě na evropském kontinentálním šelfu. Od evropské pevniny je izolován Lamanšským průlivem (English Channel) a Severním mořem, na západě je pak území bičováno vlnami Atlantského oceánu a Irského moře. Geografie se vyznačuje pozoruhodnou rozmanitostí, která kontrastuje s relativně nevelkou rozlohou ostrova.

V jižní a střední Anglii převládá převážně rovinatá či mírně zvlněná krajina. Oblast je protnuta sítí významných řek, z nichž nejdůležitější roli pro osídlení a obchod historicky hrála řeka Temže. Sever a západ země získává mnohem hrubší rysy. Středem severní Anglie prochází pohoří Penniny, které bývá v geologické terminologii často označováno za horskou páteř Anglie. Na západě se zvedá velšský horský masiv Snowdonia plný břidlicových skalisek a zrcadlících se jezer.

Geografie Skotska představuje zcela odlišný fenomén. Severní třetina ostrova je tvořena drsnými horskými systémy označovanými jako Skotská vysočina (Highlands) s nejvyšším vrcholem britských ostrovů Ben Nevis. Hluboká údolí, formovaná dávnou ledovcovou činností, se pravidelně noří pod vodní hladinu nespočtu rozlehlých jezer, v místním jazyce zvaných lochs (například Loch Ness nebo Loch Lomond). Kromě hlavního ostrova sestává Velká Británie z několika dalších významných souostroví, z nichž nejznámější jsou ostrov Wight na jihu či izolované Hebridy, Orkneje a Shetlandy situované v arktických vodách na dalekém severu.

Jazyky, kterými se zde hovoří

Oficiálním a naprosto dominantním dorozumívacím prostředkem je angličtina. Pro turisty, kteří ovládají školní formu tohoto jazyka, je však důležité si uvědomit, že na ostrovech přežívá nespočet velmi silných a specifických regionálních přízvuků a dialektů. Pro neokované cizince mohou být zpočátku značně obtížně srozumitelné zejména severní varianty, jako je tvrdší skotská angličtina, takzvaný dialekt geordie v oblasti severovýchodu (okolo města Newcastle), nebo nezaměnitelný scouse typický pro obyvatele Liverpoolu.

Kromě samotné angličtiny je nutné zmínit, že na území Spojeného království mají status oficiálních menšinových jazyků také původní keltské jazyky – velština (cymraeg) ve Walesu a skotská gaelština (Gàidhlig) v některých částech Skotska. Při cestování Walesem turisté rychle zjistí, že z nařízení místních orgánů jsou naprosto všechny dopravní značky, informační tabule a nápisy na veřejných budovách povinné a striktně dvojazyčné.

Flóra a fauna

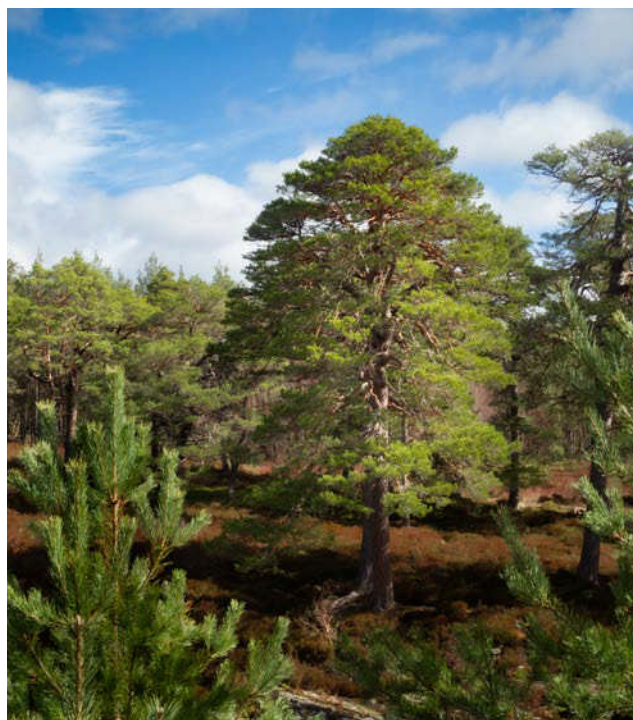
Ekosystém britských ostrovů se po poslední době ledové formoval do značné míry izolovaně v důsledku zatopení Lamanšského průlivu. Z hlediska fauny byl kontinent ochuzen o řadu druhů. Dlouhá historie intenzivního lidského osídlení navíc vedla k tomu, že největší vrcholoví predátoři, jako byl vlk, medvěd hnědý či prase divoké, byli v minulých staletích na ostrově zcela vyhubeni.

Pro jižní a střední regiony Anglie je typická kulturní krajina protkaná drobnými lesíky a lemovaná živými ploty. Tyto remízky, ačkoliv jde o lidský výtvar, se staly zcela zásadním útočištěm ptactva (například populární červenky – robin) a drobných savců, jakými jsou jezevec lesní, jezek nebo liška obecná. Typickým stromem těchto oblastí je statný dub letní. Obrovským tématem britské ochrany přírody je boj o přežití původní veverky obecné (red squirrel), jež

byla na většině území fatálně vytlačena agresivnějším druhem zavlečené severoamerické veverky popelavé (grey squirrel), která na britské ostrovy mimo jiné přinesla smrtící virus.

V chladnějším Skotsku nabývá krajina syrovějšího rázu, objevují se rašeliniště a vřesoviště (heather moorlands), která hrají vitální roli v pohlcování uhlíku z atmosféry. V rezervacích na severu přežívají relikty původních borových lesů (Caledonian pine forests). Mezi majestátní zástupce velkých savců zde patří početná stáda jelení zvěře, oblohu naopak brázdí orli skalní a na útesech se rozprostírají obří hnízdní kolonie terejů, papuchalků a alkounů. Značné biologické bohatství ukrývají také chladné oceánské vody, do nichž v určitých obdobích zavítají četné populace delfínů, žraloků velkých, rypoušů a velryb.

 Pláže

Ačkoliv Velká Británie neleží v subtropickém pásu a moře málokdy přesahuje hranici ideální teploty na koupání, britské pláže a pobřežní formace patří k naprostým světovým unikátům a nabízejí neopakovatelné scenérie. Ostrovní charakter země garantuje pestrou mozaiku pobřežních útvarů.

Jižní pobřeží Anglie se může chlubit Jurským pobřežím (Jurassic Coast), památkou zapsanou na seznamu UNESCO. Tento 150 kilometrů dlouhý pás křídových a vápencových skal poskytuje fascinující pohled na geologickou historii Země starou stovky milionů let. Symbolem této oblasti je ohromující skalní brána Durdle Door tyčící se přímo z oceánu. Nedaleko odtud lze obdivovat zářivě bílé skalní útvary Seven Sisters či bílé útesy v Doveru (White Cliffs of Dover), jež pro námořníky historicky znamenaly první kontakt s anglickou půdou.

Směrem na západ v hrabství Cornwall lemuje Atlantský oceán rozeklané černé útesy, divoké zátoky oblíbené mezi surfaři a písčité pláže s jemným zlatým pískem, jaké se nacházejí v proslulém letovisku St. Ives. Turisticky atraktivní je též pobřežní město Brighton se svou proslulou oblázkovou pláží a historickým zábavním molem, kam během léta z Londýna proudí tisíce výletníků. Zcela odlišnou podívanou pak skýtá Severní Irsko (jež je nedílnou součástí Spojeného království) a jeho vulkanický zázrak Giant's Causeway (Obrův chodník) tvořený tisíci hexagonálními čedičovými sloupy nořícími se do rozbouřeného moře

Doprava a cestování po Velké Británii

Velká Británie, jakožto domovina prvních železnic, se vyznačuje nesmírně hustou, propracovanou a technologicky pokročilou sítí vnitrostátní veřejné dopravy.

Londýnská hromadná doprava a bezkontaktní platby

Spojené království protkává jedna z nejstarších a nejvytíženějších železničních sítí (National Rail), která efektivně spojuje velké aglomerace i menší města. Veřejná doprava v samotném Londýně (spravovaná orgánem Transport for London – TfL) je pak světovým pojmem. Rozsáhlý systém

zahrnuje londýnské metro (Tube), síť příměstských vlaků (Overground a Elizabeth line), plně automatizované vlaky DLR a legendární červené dvoupodlažní autobusy (Double-decker).

Ke standardnímu tarifnímu vybavení návštěvníka patří systém Pay as you go. K platbě jízdného cestující běžně používají standardní bezkontaktní bankovní karty či mobilní telefony. Pro ty, kteří nechtějí riskovat poplatky vlastních bank za převod měn, existuje alternativa ve formě elektronické předplacené karty Oyster card (či Visitor Oyster card). Systém funguje velmi spolehlivě: při vstupu do stanice metra cestující přiloží kartu k terminálu u turniketu (touch in) a při opuštění stanice proces zopakuje (touch out). Z karty je stržena částka odpovídající protnutým dopravním zónám. Velkou výhodou systému je existence denních a týdenních stropů (capping). Po dosažení maximálního cenového limitu za daný den již cestující jezdí zcela zdarma, což se z ekonomického hlediska ukazuje jako mnohem výhodnější než nákup tradičních papírových jízdenek. U londýnských autobusů se karta přikládá pouze jednou při nástupu předními dveřmi.

Cestování vnitrozemím po zemi

Mezi všemi hlavními britskými městy (např. na trasách Londýn – Manchester – Edinburgh) operuje nesmírně frekventovaná a rychlá síť železnic, provozovaná různými soukromými společnostmi. Ceny železničních jízdenek zakoupených až v samotný den odjezdu přímo na nádraží bývají ovšem pro běžného Evropana extrémně, až astronomicky vysoké. Z tohoto důvodu se návštěvníkům silně doporučuje nákup v předstihu několika týdnů prostřednictvím souhrnných internetových portálů (jako je National Rail), kde lze získat takzvané Advance tickets za zlomek původní ceny. Finančně výhodnější, i když časově podstatně náročnější alternativou, jsou dálkové autobusové spoje operované společnostmi National Express nebo Megabus, jež spojují takřka všechna významná města a letiště.

Doprava – pronájem automobilů a předpisy

Pronájem automobilu je pro turisty ideální volbou v momentě, kdy touží opustit velkoměsta a svoobodně objevovat odlehlejší, rurální oblasti, jakými jsou pitoreskní vesničky v Cotswolds, pobřeží Walesu nebo opuštěné silnice ve Skotské vysočině. Pro kontinentální řidiče zvyklé na středoevropská pravidla to ovšem představuje výraznou výzvu.

Nejzásadnější odlišností, na kterou se musí mozek řidiče okamžitě a bezpodmínečně adaptovat, je jízda v levém jízdním pruhu. Volant se v britských automobilech nachází na pravé straně a řadicí páka se ovládá levou rukou (proto mnoho turistů raději volí vozy s automatickou převodovkou).

Míry a rychlostní limity: Navzdory tomu, že Británie oficiálně přešla na metrický systém v mnoha ohledech, silniční infrastruktura je nadále zcela imperiální. Veškeré ukazatele vzdálenosti se striktně udávají v mílích a rychlostní limity v mílích za hodinu (mph). Jedna míle odpovídá zhruba 1,6 km.

Nutno podotknout, že ve snaze o zvýšení bezpečnosti a snížení emisí uplatnil například Wales v nedávné době plošné nařízení, které ve většině uzavřených obcí snížilo limit ze 30 mph právě na 20 mph. Pro větší dodávky a těžší obytné vozy (motorhomes) navíc platí na většině úseků mimo dálnice přísnější, nižší limity než pro osobní automobily.

Kruhové objezdy (Roundabouts): Britská silniční síť jimi disponuje v naprosto ohromném množství, často nahrazují klasické světelné křižovatky i na vícepruhových dálnicích. Doprava na objezdu proudí výhradně po směru hodinových ručiček. Základním pravidlem pro plynulý průjezd je, že přednost se dává vždy vozidlům přijíždějícím zprava (tedy těm, která se již na objezdu nacházejí). Důsledné přečtení dopravních značek a včasné zařazení do správného pruhu ještě před samotným vjezdem na objezd je zde naprosto klíčové; chybné zařazení často znamená nutnost objezd celý obkroužit a zkusit to znovu.

Měna, peníze a banky

Ačkoliv je Velká Británie geograficky a historicky ukotvena v Evropě, nikdy nepřijala jednotnou evropskou měnu. Oficiálním státním platidlem tak zůstává britská libra (Pound Sterling – GBP). Jedna libra se dělí na 100 pencí.

Trend posledních let naprosto jednoznačně vede k přechodu k takzvané „cashless society“, čili k bezhotovostní společnosti. Téměř veškeré komerční operace od pouličních trhů a lístků do historických budov až po běžné hospody lze hladce obstarávat prostřednictvím debetních a kreditních karet, či přes inteligentní systémy Apple Pay a Google Pay. Nutnost vlastnit u sebe obrovské částky ve fyzické hotovosti tudíž téměř odpadá, přesto se menší obnos bankovek vyplatí pro použití na menších vesnicích či odlehlejších místech pro ojedinělé drobné hotovostní transakce. Získání bankovek z bankomatů (označovaných jako Hole-in-the-Wall nebo ATM) je velmi snadné. Cestovatelům je velmi často doporučováno využívat moderní mezinárodní bezpoplatkové platební karty (typu Wise a podobně), které aplikují reálné mezibankovní devizové kurzy.

Internet a roaming

Problematika telekomunikačních služeb zaznamenala v souvislosti s Brexitem jen dílčí, avšak pro turisty důležité změny. Přestože Velká Británie po politické linii definitivně opustila Evropskou unii, naprostá většina předních střeoevropských telekomunikačních operátorů (včetně všech velkých poskytovatelů v České a Slovenské republice) se po dlouhém vyjednávání rozhodla prozatím dobrovolně ponechat Británii v takzvané roamingové zóně 1 (zóna pro země Evropského hospodářského prostoru). To v současné praxi znamená, že volání, odesílání textových SMS zpráv a čerpání datových limitů podléhá přesně těm samým tarifním podmínkám jako v domovské zemi turistů, a k účtování žádných dodatečných roamingových příplatků nedochází.

Spolehlivé a vysokorychlostní bezdrátové připojení k síti (Wi-Fi) je dnes navíc naprostým standardem; je bezplatně poskytováno v hotelech, moderních kavárnách, hospodách, nákupních centrech, na letištích i ve vlacích a autobusech dálkové dopravy.

Pošta

Královská pošta (Royal Mail) funguje spolehlivě a její slavné sloupovité, rudě natřené poštovní schránky dotvářejí nezaměnitelný vizuální otisk londýnských bulvárů i drobných skotských osad. Poštovní známky (stamps) si návštěvník snadno opatří nikoliv pouze na samotných pobočkách úřadu, ale zakoupí je jako přidanou službu v nespočetných novinových stáncích a běžných řetězcích se smíšeným zbožím či v trafikách.

Telefonování

Mezinárodní telefonní předvolba pro hovory směřující do Spojeného království je +44 (případně zadáváno jako 0044). Pokud je nutné v destinaci volat na tamní národní čísla s britskou předvolbou, standardně se vynechává úvodní nula místního telefonního formátu. Pro zajištění osobní bezpečnosti je nezbytné mít na paměti důležitá telefonní čísla tísňového volání:

999 – Jedná se o primární, integrovanou a nejznámější ostrovní nouzovou linku, po jejímž vytočení operátor přepojí volajícího dle potřeby na policii, hasičský sbor, záchrannou zdravotnickou službu nebo pobřežní stráž.

112 – Celoevropská nouzová linka, která funguje souběžně s číslem 999 a garantuje stejný bezproblémový dosah a okamžitou reakci pohotovostních složek.

Celní předpisy

Politické rozhodnutí Spojeného království opustit Evropskou unii mělo vliv nejen na politiku, ale přineslo také zásadní a hmatatelné změny do každodenní logistiky běžných turistů. S koncem takzvaného přechodného období na počátku roku 2021 přestala napříč průlivem platit volná pravidla vnitřního jednotného unijního trhu. Následkem toho došlo k opětovnému obnovení poměrně tvrdých a neústupných celních kontrol pro volný pohyb zboží mezi domovskými zeměmi Evropské unie a územím Velké Británie.

Cestovatelé tak nově mohou převážet položky podléhající spotřební dani, jako je alkohol a nej-různější tabákové výrobky, bez dodatečných poplatků pouze tehdy, slouží-li zboží striktně pro jejich soukromou osobní spotřebu a objem se vejde do nově vymezených a velmi přísných množstevních limitů. Tyto ostrovní limity jsou paradoxně pro návštěvníky přijíždějící z ČR či SR mnohem nižší, než na jaké byli zvyklí uvnitř hranic EU.

Rovněž je nutné zdůraznit, že vlivem Brexitu je k návštěvě Britských ostrovů pro turistické účely bezpodmínečně vyžadován platný biometrický cestovní pas; národní občanský průkaz (ID karta) k překročení hranic u drtivé většiny evropských cestujících již dávno nepostačuje a vstup s ním bude odepřen.

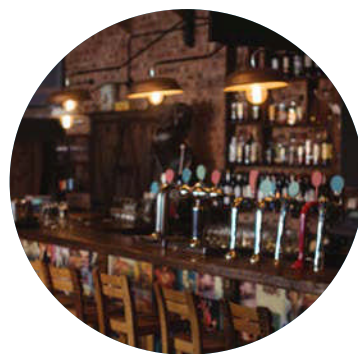
Podobně jako Spojené státy (systém ESTA) nebo Kanada zavedlo Spojené království program povinné předletové kontroly pro občany států, kteří pro vstup do země nepotřebují víza. Postupný rollout tohoto systému s názvem Elektronické cestovní povolení (Electronic Travel Authorisation – ETA) byl plně rozšířen o občany všech zemí Evropské unie, včetně obyvatel České republiky a Slovenska. S účinností od 2. dubna 2025 byla pro zúčastněné státy EU vyhlášena povinnost vyřídit si toto povolení ještě před zahájením cesty. Od 8. dubna 2026 zároveň stoupí poplatek za podání žádosti z původních částek na aktuálních 20 liber (přibližně 23 eur).

Kuchyně a jídlo

Mýty zatracující kvality britského kulinářství pocházejí převážně ze složitého období hospodářské krize po světových válkách. Moderní Británie si vybojovala na světové scéně mimořádně stabilní pozici, na kterou přispívá rozmanitostí prvotřídních surovin, od čerstvých mořských plodů po prvotřídní regionální skotské a velšské maso.

Gastronomická lákadla:

- **Fish and chips:** Pokrm, který zastává symbol národní potraviny. Zahnuje robustní blok bělomasé ryby (tradičně tresky) obalené a osmažené do zlatava v pивním těstíčku, podávané na masivních bramborových hranolcích. Pravý kulinářský ráz pokrm získává ochucením octem z kvasného sladu (malt vinegar).

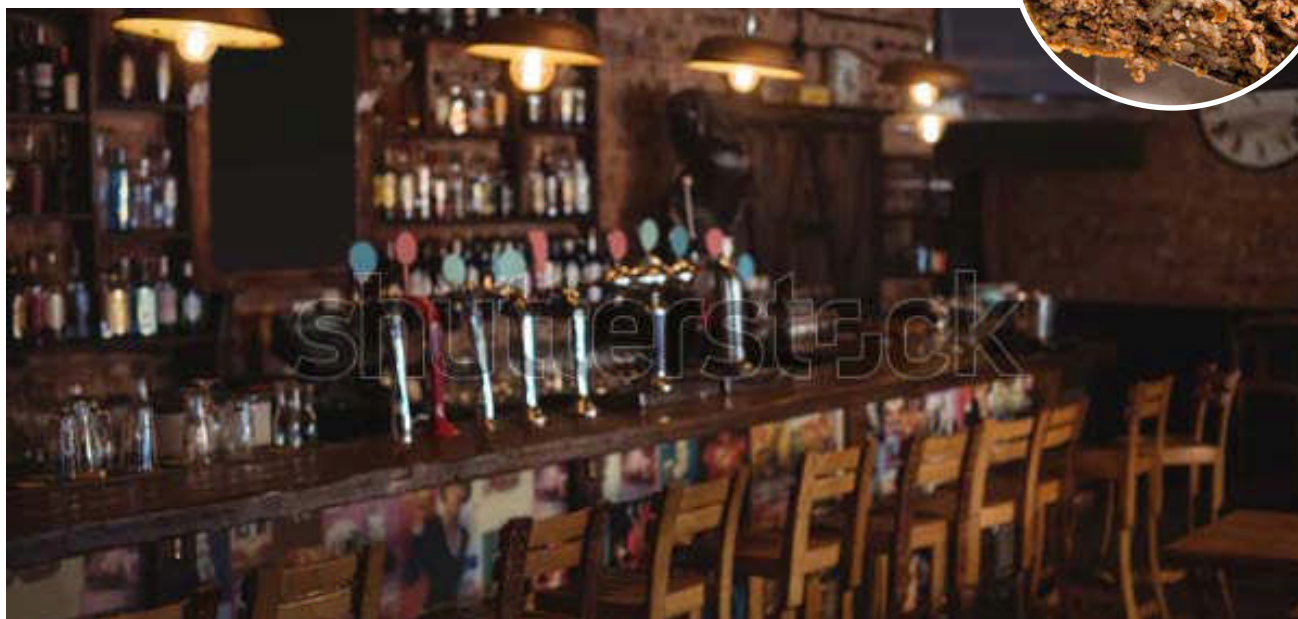

• **Sunday roast:** Neochvějná nedělní tradice spojující celou rodinu u jednoho stolu. Základ talíře tvoří bohatě krájené plátky pečeného masa (zpravidla hovězí pečeně, ovšem populární je i kuřecí a jehněčí). Přítomny nesmějí chybět pečené brambory s bylinkami, mix zeleniny a proslulý Yorkshire pudding – slaná miskovitá těstovina, jejímž účelem je nasáknout silný a tmavý cibulový výpek, takzvaný „gravy“.

• **Bangers and mash:** Hospodská stálice přinášející horké grilované masité klobásky v lůžku jemně šlehané bramborové kaše a zalité hustou omáčkou.

• **Full English breakfast (Plná snídaně):** Komplexní kalorický a gurmánský vjem, jenž startuje denní program. Obsahuje volská oka, tučnou slaninu a tradiční bylinkové pářečky, doplněné konzervovanými fazolemi v rajčatové omáčce, pečenými žampiony a křupavým opečeným chlebem (toast).

• **Savoury pies:** Vydatné kořeněné slané koláče uzavřené pod čepicí z listového těsta a podávané přímo horké z pece; klasickou náplní jsou masové kostky dušené v místním pivu (steak and ale pie).

Středobodem britského společenského stravování, denního setkávání přátel, a samotného komunitního života, zůstávají historické i moderní puby (traditional public houses – tradiční hospody). Kultura konzumace nápojů má jasná pravidla. Klasické britské pivo – zejména typický a na ostrovech převládající svrchně kvašený styl ale nebo hořký bitter – se vyznačuje tím, že je pumpováno ze sudů ve sklepě a pije se znatelně teplejší (o pokojové nebo sklepní teplotě) a mnohem méně nasycené oxidem uhličitým než studený, perlivý střeoevropský ležák. Oblíbené a velmi osvěžující jsou také různé druhy čepovaných jablečných cidrů. Proces objednávání v naprosté většině pubů

probíhá tak, že si zákazník vybere místo k sezení, dojde k dřevěnému barovému pultu, nadiktuje obsluze svou objednávku (na jídlo i pití), bezprostředně zaplatí, počká na natočení nápojů a odnese si je ke stolu; jídlo následně donese personál.

Vedle večerních pivních zvyklostí nesmí být opomenuta neochvějná celonárodní tradice denního pití silného černého čaje (Tea). Práví Britové pijí čaj v ohromném množství v průběhu celého dne a do horkého, vyluhovaného nápoje si zpravidla přidávají malou dávku studeného mléka, čímž nápoj získá charakteristickou jemnou oříškovou barvu.

Aktivity a zábava

Primární atrakcí se u velké spousty návštěvníků stávají výstavy. Samotný Londýn se na globální mapě pyšní zcela nejvyšší koncentrací prestižních světových muzejních a sbírkotvorných institucí. Milovníci hluboké historie mohou dny objevovat artefakty starověkého Egypta, asyrských civilizací či klasického antického Řecka v majestátních a bezbřehých halách Britského muzea (British Museum). Rodiny s dětmi zpravidla zamíří rovnou naproti do fascinujícího přírodovědného muzea (Natural History Museum) k prohlídce zrekonstruovaných a monumentálních koster vyhynulých dinosaurů, nebo objevují vesmír v přilehlém Muzeu vědy (Science Museum). Velkým společenským benefitem a vstřícným gestem království, který turisty často příjemně šokuje, je fakt, že do stálých expozic drtivé většiny těchto předních britských národních institucí a muzeí je vstup ze zákona zcela volný a bezplatný; pro hladký průběh prohlídky se zpravidla jen na internetových stránkách instituce doporučuje provést předběžná časová rezervace.

Romantické duše a skalní milovníci ostrovní literatury mohou vyrazit na poutní cestu na anglický venkov po stopách velikánů. Do divadelního městečka Stratford-upon-Avon směřují kroky těch, co pátrají po dětství a vlivu dramatika Williama Shakespeara. Nadšenci hledající mrazení si zamilují tajuplné, středověké křivolaké uličky tajemného skotského Edinburghu. Mnozí rovněž cestují vlakem napříč vysočinou, s nadějí zažít úchvatné vyhlídky z úbočí kopců na proslulý mnohakilometrový kamenný Glenfinnan viadukt – monumentální železniční most, kudy projížděl slavný „Bradavický expres“ v sérii o Harrym Potterovi, který tímto mostu vtiskl kultovní a filmový statut.

Pro vášnivé trekaře nabízí drsné oblasti Spojeného království celosvětově věhlasné a fyzicky velmi namáhavé vícedenní dálkové pěší trasy s fungující rurální infrastrukturou lůžek k přespání. Mezi nejtěžší paty patří proslulý horský tah Skotskem známý jako West Highland Way. Rekreačním a víkendovým chodcům zase lahodí mírnější zvlněné stezky vinoucí se těsně na hraně impozantních, bělostně zářících křídových útesů na samém jihu a východě Anglie.

Ti odvážnější mohou na vlastní pěst načerpat sílu keltských tradic během letních slavností zvaných Highland Games. Během nich siláci z celého severu Skotska soutěží ve velmi tvrdých, fyzických a zemitých hrách. Diváci zde tak z první řady pohlédnou na vrhače obrovských balvanů či metání celých stromových kmenů do dálky, doprovázené nepřetržitým ohlušujícím pištěním na skotské dudy a dynamickými tanečními formacemi, v nichž tanečníci a tanečnice odívají barevné tradiční skotské kroje zvané kilty, jež jasně reflektují jejich rodovou příslušnost neboli tartany.

Příznivci požitkářského životního stylu i silných kapek alkoholu upřednostní spíše expedice severním směrem. Sever Skotska skýtá desítky takzvaných Whisky stezek. Tyto automobilové, či pro cyklisty uzpůsobené rovinaté trasy se křížem krážem rozpínají přes malebná a mokřadní údolí chráněných vnitrozemských oblastí produkujících prémiový destilát, z nichž k nejslavnějším patří zelený úval řeky Speyside, pevninská Skotská Vysočina (Highlands), anebo izolovaný větrný ostrov Islay, produkující výrazně rašelinné a pro některé těžké a zakouřené verze nápoje.

Během těchto hojně navštěvovaných turistických tras dochází k organickému propojení putování s propracovanými exkurzemi v temných zracích sálech tradičních palíren (distilleries), doprovázené závěrečnými podrobnými ochutnávkami.

Zajímavá místa

Spojené království oplývá nepřetržitým sledem kulturních vrstev. Z turistické logiky lze hlavní památky rozřadit do několika nejprůběžnějších uzlů, kam pravidelně míří hlavní zájem.

Londýn – kosmopolitní středobod státu

Britská metropole nabízí symbiózu historické vznešenosti s moderním tepem obchodní megapole. Je místem, kam směřuje naprostá většina návštěvníků. Mezi ikony města a trvalé pilíře cestovních itinerářů nepochybně patří hradbami chráněný Tower of London. Tato rozlehlá

pevnost, jejíž jádro z kamenných kvádrů se klene nad severním břehem Temže od doby raného normanského osídlení z konce prvního tisíciletí, historicky fungovala jako palác a obávaný žalář. Ve veřejně přístupných vitrínách zde trůní oslnivé Britské korunovační klenoty.

Oficiálním správním a administrativním sídlem rodiny britského monarchy je ovšem klasicistní Buckinghamský palác. Během letních měsíců stát zpřístupňuje veřejnosti nádherné reprezentační Státní apartmány, přičemž střídání ozbrojených stráží oděných v purpurových uniformách s huňatými klobouky platí za divácky nejvděčnější venkovní show dne, kterou sledují tisíce fotografujících nadšenců z okraje The Mall. Historické události se odehrávají rovněž v interiérech mohutného Westminsterského opatství (Westminster Abbey), klenotu gotické architektury sloužícího mimo jiné pro instalaci králů k moci a jako nekropole slavných fyziků a básníků. Kulturní hladiny města pak naplňují sály Britského muzea, shromažďující statisíce uměleckých a prehistorických skvostů importovaných ze všech koutů glóbu, a nezastupitelný výhledový mechanismus známý jako vyhlídkové obří kolo London Eye umístěné těsně nad říční hladinou Temže poblíž budov Parlamentu.

Prehistorické rituály a georgiánský majestát

Severozápadním směrem od Londýna tvoří další ohnisko pozornosti krajina zahalená v mýtech. Dominantou pláně poblíž města Salisbury se stal Stonehenge – ohromný astronomicko-náboženský konstrukt tvořený několikátunovými pískovcovými a sarsenovými vztyčenými balvany starý bezmála pět tisíc let, jenž vzbuzuje trvalý údiv současných historiků i inženýrů pro neznámý mechanismus své stavby. V sousedním regionu vystupuje do svahů kouzelné město Bath. Místo chlubicí se odznakem ochrany celistvosti ze strany světové organizace UNESCO bylo vystavěno Římany, vázané na mocný průsak teplých termálních bahenních a vodních prame-

nů do vany údolí – starověký komplex tak zvaných římských lázní (Roman Baths) funguje jako okno do civilizace, která podrobně spravovala ostrovy stovky let. Bath však není pouze odkazem římské doby; je to zejména skvost georgiánské estetiky s charakteristickými ulicemi vybudovanými ze světležlutého vápence, jako je slavný komplex rezidencí formující úchvatný architektonický oblouk Royal Crescent. Nedílnou destinací panovnického života za samotnými hranicemi metropole představuje pro změnu komplex Windsorského hradu, označovaný za vůbec největší, kontinuálně využívaný hrad na planetě a nesoucí v sobě památku devíti století imperiální slávy s okázalou gotickou kaplí svatého Jiří.

Metropole severní Anglie: Manchester a Liverpool

Severní Anglie představuje fascinující protiklad k historickému jihu, definovaný průmyslovou revolucí, ikonickou hudební scénou a vášnivou fotbalovou kulturou. Manchester, někdejší tepna britského průmyslu, dnes nabízí strhující mix neogotické architektury a moderního umění. Turistickým klenotem je úchvatná knihovna John Rylands Library či interaktivní Muzeum vědy a průmyslu (Science and Industry Museum). Fotbaloví nadšenci míří k branám slavných stadionů Old Trafford a Etihad Stadium nebo do Národního fotbalového muzea. Historickou atmosféru dokresluje čtvrť Castlefield s propletenou sítí kanálů a starých cihlových viaduktů.

Sousední Liverpool, ležící při ústí řeky Mersey, je celosvětově vnímán jako rodné město legendární kapely The Beatles. Zásadním turistickým bodem je revitalizovaný komplex historických doků Royal Albert Dock, kde sídlí námořní muzeum, moderní galerie Tate Liverpool a populární expozice The Beatles Story. Fanoušci

hudby nevynechají slavný Cavern Club, kde proslulá čtveřice začínala. Pozornost poutá také dvojice vizuálně odlišných svatostánků – masivní anglikánská Liverpoolská katedrála a hypermoderní Metropolitní katedrála. Dominantou nábreží je pak úchvatná budova Royal Liver Building se sochami mytických ptáků.

Univerzitní kampusy a srázy Skotské vysočiny

Výkladní skříň globální vzdělanosti a literární historie zastupuje město Oxford a jeho mladší společník Cambridge. Akademické poslání Oxfordu započalo ve 12. století. Návštěva středověkých kolejí jako Christ Church se stovkami chrličů a proslulou kamennou sálající architekturou dodává místu vznešenost. Západněji, podél

cesty směřující k dramatickým hřebenům kopců Cotswolds (vyznačujících se vesnickými vískami modelovanými v typické venkovské idyle), odhaluje své půvaby zástavba kolem toku řeky Avon. Úchvatný Stratford-upon-Avon těží z rodné vazby s fenomenálním alžbětinským tvůrcem divadelních her, Williamem Shakespearem. Rodný poloroubený domek, školní učebny, kam bard fyzicky docházel i jeho pohřebiště v prostorách kostela objevují turisté s průvodcem po celý rok.

Skotsko se po stránce krajinného profilu profiluje jako odlišný, leč úžasně poetický a svébytný svět. Hlavní bod – rozlehlý Edinburgh – korunuje obří vulkanická hornina stoupající z údolí, ze které na celé okolí ostražitě shlíží Edinburský hrad (Edinburgh Castle) spravující a chránící po tisíciletí slavné skotské korunovační klenoty. Za pahorky Edinburghu směrem k severozápadu započíná říše drsné Skotské vysočiny (Highlands) s proslulým mýtickým ledovcovým jezerem Loch Ness obemknutým nekonečnými slatěmi, kapradinovými kopci a viadukty jako Glenfinnan.

Tajuplné Skotsko (vícedenní program)

Tento poznávací okruh otevírá hlubší pohled na skotskou historii a zádumčivou přírodu. Itinerář tradičně začíná v Edinburghu rozsáhlou procházkou po památkách na takzvané Královské míli (Royal Mile), navštívením paláce Holyrood House a Edinburského hradu s expozicí skotských korunovačních klenotů. Následně se trasa přesouvá přes tajemství opředenou Rosslynskou kapli, ruiny paláce Linlithgow (rodiště skotské královny Marie Stuartovny) a moderní monument koňských hlav Kelpies nedaleko Falkirku. Cestovatelé dále míří na hrad Stirling a přes proslulé skotské údolí Glen Coe až do střediska Fort William s výhledem na horu Ben Nevis. Objevování je často zakončeno přesunem na východní pobřeží s fotogenickými ruinami hradu Dunnottar, ohromujícím panstvím Glamis a golfovým i univerzitním centrem St. Andrews.

Velká cesta Skotskem a ostrov Skye (vícedenní program)

Jedná se o komplexní osmidenní (na 7 nocí) formát okruhu, jenž vedle hlavních měst zprostředkovává podmanivý kontakt s absolutní severskou divočinou. Po objevování metropolí Glasgow a Edinburgh (s možností výhledů na obří visutý most South Queensferry) zavádí výprava hosty do národních parků a k jezerům na Skotské vysočině. Turisté poznávají tradiční horská letoviska a osady, jako je např. Aviemore či malebné městečko Pitlochry.

Klíčovým bodem expedice bývá přesun na severozápad k ikonickému jezeru Loch Ness (s centry ve Fort Augustus a v samotném srdci Highlandu – Inverness), jež plyne graduje prozkoumáním nedotčených, drsných a mystických přírodních scenerií slavného ostrova Skye, kudy v podstatě prochází hranice britské civilizace.

Slovníček

Níže naleznete krátký anglicko-český slovníček nejužitečnějších a základních komunikačních frází určených pro snazší pohyb, nakupování a orientaci po destinaci na ostrovech.

Anglicky	Česky
Hello / Hi	Ahoj / Dobrý den
Good morning	Dobré ráno
Good afternoon	Dobré odpoledne
Good evening	Dobrý večer
Good night	Dobrou noc
Goodbye / Bye	Na shledanou
Yes	Ano
No	Ne
Please	Prosím
Thank you / Thanks	Děkuji vám / Díky
You're welcome	Není vůbec zač
Excuse me / Pardon	S dovolením / Promiňte na moment
I'm sorry	Je mi velice líto / Omlouvám se
How are you?	Jak se dnes máte?
I'm fine, thanks. And you?	Mám se velice dobře, děkuji. A vy?
Nice to meet you.	Těší mě. / Rád vás potkávám.

Anglicky	Česky
What is your name?	Jak se jmenujete?
My name is...	Mé jméno je... / Jmenuji se...
Where are you from?	Odkud přesně jste?
Do you speak English?	Hovoříte prosím anglickým jazykem?
I don't understand.	Vůbec nerozumím.
Where is the bathroom / toilet?	Promiňte, kde se nachází toalety?
How much does it cost?	Jakou to má cenu? / Kolik to prosím stojí?
I'll have a beer please.	Dám si sklenici s pivem, prosím.
We're ready to pay.	Jsme připraveni zaplatit tento účet.
Call the police!	Rychle zavolejte policii!
I need a doctor. / Hospital.	Nutně potřebuji ošetření u lékaře. / Nemocnice.
My bag has been stolen.	Bylo mi odcizeno mé zavazadlo / taška.
I have lost my passport.	Bohužel jsem ztratil svůj cestovní doklad.

Elektrický proud

Napěťová hladina veřejné sítě se pohybuje na úrovni 230 V a kmitočtu 50 Hz. Rozdíl spočívá v koncovkách, neboť Spojené království používá zásuvky typu G tvořené třemi silnými obdélníkovými kolíky integrovanými s pojistkou. Spotřebiče importované z České republiky i Slovenska tak nelze do sítě mechanicky zapojit. Zařízení pro konverzi, populární cestovní adaptéry, sice není těžké pořídit dodatečně v prostorách britských terminálů, nádraží a velkých lékárnách či obchodech se smíšeným zbožím, ovšem zakoupení převodníku před odletem v rodné domovině celou agendu zpříjemní a vyjde laciněji.

 Voda

Díky propracované technologii čističek a přísné celonárodní chemické i biologické kontrole se pitná voda odebíraná přímo z vodovodní sítě pokládá za absolutně bezpečnou a vhodnou pro všechny věkové skupiny k pitnému režimu. Během stravování v restauracích není ostuda požádat obsluhu přímo o džbánek vody z kohoutku („tap water“), za kterou podnik ze zákona nesmí požadovat zpoplatnění. V prodejních sítích lze rovněž koupit řadu vod ze skotských či velšských přírodních hlubinných pramenů v případě, kdy cestovatel pro pocit vyšší chuti preferuje nápoj balený do skla či PET lahví.

 Kontakty na úřady

Síť zastupitelských orgánů v britské metropoli poskytuje v době krizových havárií (úmrtí, detence ze strany policie, naprostá ztráta peněženek a pasů nutných k přeletu zpět do Evropy) zásadní konsulární asistenci. Níže uvedená ústředí vykonávají funkce velvyslanectví (ambasád).

Velvyslanectví České republiky v Londýně

- **Oficiální adresa k případné fyzické návštěvě:** 26-30 Kensington Palace Gardens, Londýn, PSČ: W8 4QY.
- **E-mailové spojení:** London.Consulate@mzv.gov.cz (pro konzulární asistenci a žádosti o české doklady) / London.Visa@mzv.gov.cz (vyhrazeno pro vízovou agendu cizinců).
- **Telefonní záchranná a krizová linka:** +420 222 420 222. Linka nemá suplovat informační kancelář, je vyhrazena striktně pro nejvážnější stavy.

Velvyslanectví Slovenské republiky v Londýně

- **Oficiální adresa k případné fyzické návštěvě:** 25 Kensington Palace Gardens, Londýn, PSČ: W8 4QY. Zastupitelství slovenské moci je geograficky v bezprostřední sousedské lokalitě s tím českým.
- **E-mailové spojení:** emb.london@mzv.sk pro obecné informace, případně speciální spojení cons.london@mzv.sk pro řešení pasové či matriční agendy a potíží pro slovenské rezidenty v Anglii.
- **Telekomunikační podpora a ústředna:** +44 2073136470, alternativně končící číslicí 80. Nouzové konzultace spojené s hospitalizací poskytují úředníci skrze linku +421 2 5978 5978.

 Zdravotní péče

Britský zdravotnický program má vysokou prestiž a jeho kostru zabezpečuje ústřední státní orgán National Health Service (NHS). I přes opuštění rámce Evropské unie zůstávají částečně zachována provizorní ujednání, která umožňují občanům ČR a SR s platným Evropským průkazem zdravotního pojištění (EHIC) využití bezplatné lékařské péče při náhlém zhoršení stavu. Ošetření, ke kterému dojde pro zachování samotného života, případně návštěva po-

hotovosti na oddělení „A&E“ (Accident and Emergency), nebývají s platnou evropskou kartou občanům bezprostředně účtovány.

Veřejný systém pojištění skrze unijní koordinační smlouvu však vylučuje pokrytí úkonů spojených s drahými a sofistikovanými převozy nemocného z Británie zpět do rodné země (repatriace), soukromými klinickými testy a ošetřením drobných zranění na elitních soukromých zdravotních pracovištích. V důsledku těchto mezer je po turistech zcela objektivně požadováno včasné sjednání standardní roční nebo cestovní komerční pojišťovací smlouvy. Jakákoliv platba za léčebné výdaje a návazná pořízená potvrzení o medikaci nesou naprostý význam – návštěvník si dokumentaci pečlivě ukládá z důvodu pozdější formální úhrady při jednání se svou domácí pobočkou pojišťovny.

Spropitné

Kultura odměňování ve Spojeném království disponuje svými specifiky. V restauracích, kde probíhá standardní donáška jídel a nápojů číšníkem až ke stolu, se očekává zanechání spropitného ve výši přibližně 10 % z celkového účtu. Byl-li projev a servis personálu výjimečně dobrý, zvedá se dýško v průměru na 15 % až 20 %. Obrovské množství gastronomických podniků však začalo tuto praxi standardizovat tak, že automaticky připočítávají k celkové částce položku nazvanou „Service Charge“ (obvykle reprezentující 12,5 %). Je-li Service Charge účtováno, návštěvník nepochybně nemusí další peníze nechávat. Důležitou výjimkou, která turisty mate, je chování v tradičních hospodách; pakliže si zákazník objedná jídlo a čepované pivo sám přímo u baru (což je běžná norma), na spropitné se obvykle žádné peníze nenechávají.

